

HÄSSELBY-VÄLLINGBY STADSDELSFÖRVALTNING

Stadsdelsmiljö och teknik
Handläggare: Solveig Nilsson
Telefon: 508 04 052
Dnr 2.2.2-741-2012
Sammanträde 22 maj 2012

TJÄNSTEUTLÅTANDE
SID 1 (4)
23 APRIL 2012

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Upphandling med etiska och ekologiska hänsyn

Skrivelse från Leif Larsson (V)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Mats Carinder
avdelningschef

Sammanfattning

Leif Larsson (V) önskar information om i vilken utsträckning som förvaltningen tar hänsyn till sociala och etiska bedömningsgrunder vid upphandling av varor.

Stadsdelsförvaltningen gör mycket få egna upphandlingar, i de fall där så sker ska förvaltningen följa stadens styrdokument och riktlinjer. Enligt rättspraxis kan sociala krav utgöra delkrav i en upphandling, varför det i enlighet med stadens upphandlingspolicy är möjligt för upphandlande förvaltningar och enheter inom staden att ställa såväl sociala som miljömässiga och andra krav. Förvaltningen anser att stadens och förvaltningens inköpsstrategiska val som storskalig inköpare spelar en betydelsefull roll dels som föredöme men också för möjligheten att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med *Stockholms stads miljöprogram 2012-2015* samt stadens *Vision 2030*.

Bilaga: Skrivelse från Leif Larsson (V). Upphandling med etiska och ekologiska hänsyn.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsdelsmiljö och teknik.

Sammanfattning av skrivelsen

Leif Larsson (V) har inkommit med en skrivelse som behandlar policyfrågor vid upphandling. Skriftställaren önskar information om i vilken utsträckning som förvaltningen tar hänsyn till sociala och etiska bedömningsgrunder vid upphandling av varor. Leif Larsson hänvisar till *Rättvisemärkning* som en garanti för att producenterna tillämpar rimliga arbetsförhållanden för anställda i produktionen samt att kravmärkning ger garanti för skonsamma produktionsmetoder gällande klimat och miljö. Vidare framhåller Leif Larsson att staden som storskalig uppköpare kan påverka och bidra till att verksamheternas konsumtion tar hänsyn till natur och klimat samt minimerar negativa följder för de som arbetar i produktionen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Upphandling måste bl.a. ske i överensstämmelse med *lagen om offentlig upphandling (LOU)*, *konkurrenslagen*, *förvaltningslagen* och *sekretesslagen*. Dessutom ska den upphandlade varan/tjänsten uppfylla miljökrav, antidiskrimineringsklausuler, sociala hänsyn m.m. Staden har utarbetat vägledning, guider, mallar/blanketter och andra verktyg som ska vara ett stöd i upphandlingsarbetet. Kommunstyrelsen äger rätt att utfärda anvisningar avseende krav som alltid ska ställas i vissa typer av upphandlingar.

I de fall där förvaltningen omfattas av något ramavtal, där varan/ tjänsten ingår, ska avrop, det vill säga beställning från ramavtalet ske. Finns ett passande ramavtal är eventuella direktupphandlingsgränser m.m. helt ovidkommande. Det är inte möjligt att kringgå gällande ramavtal med motivering att värdet av det som ska anskaffas är lågt. Om däremot tillämpligt ramavtal saknas blir det aktuellt med upphandling. Valet mellan annonserat förfarande och direktupphandling styrs av förvaltningens riktlinjer och beloppsgränser för direktupphandling.

Rättvisemärkning/Fair Trade är en etisk märkning som ska garantera konsumenten att mänskliga rättigheter har varit i fokus under varans produktion. Rättvisemärkning ska innebära att arbetare får skäligt betalt, att barnarbete motverkas, att organisationsrätten främjas, att diskriminering på grund av kön, tro eller hudfärg motverkas samt att ekologiskt odlande uppmuntras. *Fair Trade City* är en diplomering

från Rättvisemärkt för städer som engagerar sig för etisk konsumtion och aktivt arbetar för att öka utbudet av rättvisemärkta produkter i staden.

Frågan om huruvida Stockholms stad ska ansöka om diplomering har varit aktualiserad ett flertal gånger. Enligt stadsledningskontoret råder emellertid en rad juridiska tveksamheter kring detta. Nämnden för offentlig upphandling (NOU) har klargjort att tydliga krav på en viss märkning av produkter inte är tillåtna. Däremot är det möjligt att ställa krav som tar fasta på exempelvis såväl sociala som miljömässiga aspekter, vilket också stadens upphandlingspolicy följdriktigt medger.

LOU fordrar att de krav som ställs på upphandlade produkter är förenliga med EG-rätten. Detta innebär bland annat att kraven måste ha en direkt koppling till varan eller tjänsten ifråga. När det avser den typ av krav som Rättvisemärkt ställer, som tar fasta på villkor i producentled i utlandet, är det inte givet att det alltid föreligger en sådan direkt koppling. Därutöver är det i det närmaste omöjligt för staden som upphandlare att följa upp efterlevnaden av krav på produktion i utlandet. Staden skulle få förlita sig enbart på Rättvisemärkts försäkringar, vilket inte är tillfredsställande ur ett upphandlingsperspektiv. De krav som ställs i upphandlingar ska vara uppföljningsbara, med klart specificerade sanktionsåtgärder vid avtalsbrott. I annat fall är kraven i praktiken verkningslösa.

I *Stockholms stads miljöprogram 2012-2015*, som är ett stadsövergripande styrdokument, anges bl.a. att:

- Staden ska köpa in varor och tjänster som är miljömässigt hållbara och därigenom minska spridningen av farliga ämnen i Stockholm.
- Vid upphandling av tjänster och entreprenader ska motsvarande krav ställas på innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i varor och kemiska produkter som leverantören/entreprenören kommer att använda.
- Om varor väljs som inte kan uppfylla kriterierna ska detta vara motiverat och godkännas av den upphandlande enheten.
- Nämnderna och styrelserna ska ha rutiner för uppföljning av ställda krav vid upphandling.
- Delmålet berör alla nämnder och styrelser. Varje upphandlande nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning av att varor och kemiska produkter uppfyller kraven, både sådana som levererats direkt och via upphandlade tjänster och entreprenader.

Miljöhänsyn i upphandlingar får emellertid inte innebära att bara ett fåtal stora entreprenörer eller leverantörer kan delta, eller att kvalitetskrav eller ekonomiska hänsyn sätts åt sidan. Inom ramen för dessa principer beslutar varje upphandlande enhet själv om hur miljökrav och sociala krav i de upphandlingar som enheten

ansvarar för ska utformas. Enligt rättspraxis kan sociala krav utgöra delkrav i en upphandling, varför det i enlighet med stadens upphandlingspolicy är möjligt för upphandlande förvaltningar och enheter inom staden att ställa såväl sociala som miljömässiga och andra krav.

Stadsdelsförvaltningen gör mycket få egna upphandlingar, i de fall där så sker ska förvaltningen följa stadens styrdokument och riktlinjer.

Förvaltningen anser att stadens och förvaltningens inköpsstrategiska val som stor-skalig inköpare spelar en betydelsefull roll dels som föredöme men också för möjligheten att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med *Stockholms stads miljöprogram 2012-2015* samt stadens *Vision 2030*.
